חשש שמא יתקע בדלתות הכלים

א. שו״ע אורח חיים סימן שח סעיף ח

כל הכלים הנטלים בשבת, דלתותיהן שנתפרקו מהם נטלים בין נתפרקו בחול בין נתפרקו בשבת.

ב. שו״ע אורח חיים סימן שח סעיף ט

דלת של שידה תיבה ומגדל יכולים ליטלה מהם ואסור להחזירה גזירה שמא יתקע;

ג. שבת קכב, ב

אלא של שידה ושל תיבה ושל מגדל מאי קסבר אי קסבר יש בנין בכלים יש סתירה בכלים ואי אין סתירה בכלים אין בנין בכלים אמר אביי לעולם קסבר יש בנין בכלים ויש סתירה בכלים ושניטלו קאמר אמר לו רבא [שתי תשובות בדבר] חדא דניטלין קתני ועוד מאי אבל לא מחזירין אלא אמר רבא קסבר אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים וגזירה שמא יתקע

ד. שבת קלח, ב

תניא כירה שנשמטה אחת מירכותיה מותר לטלטלה שתים אסור רב אמר אפילו חד נמי אסור גזירה שמא יתקע.

ה. רש״י מסכת שבת דף קלח עמוד ב

שמא יתקע - כשמחבר לה הרגל יתקענה בחוזק והוי בונה, אבל (תנא קמא) היכא דלא נשמטה אלא אחת - לא חייש למתקע כולי האי.

ו. בית הבחירה למאירי שבת קלח עמוד ב

כירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטלה אף על פי שתורת כלי עליה עדיין גזירה שמא יתקע כשהוא מחבר לה הרגל ר״ל שתוקעו שם בחוזק ומ״מ בנשמטו שתים מירכותיה אי אתה צריך לכך שהרי אסור לטלטלה מצד עצמה שאין תורת כלי עליה:

ז. שבת מז, א

תניא מלבנות המטה וכרעות המטה ולווחים של סקיבס לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור ולא יתקע ואם תקע חייב חטאת רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מותר בי רב חמא הוה מטה גללניתא הוה מהדרי לה ביומא טבא אמר ליה ההוא מדרבנן לרבא מאי דעתיך בנין מן הצד הוא נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא אמר ליה אנא כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לי דאמר אם היה רפוי מותר.

ח. בית יוסף אורח חיים סימן שיג

כתוב בתרומת הדשן סימן ע״א על ספסל ארוך שנשמט אחד מרגליו שיש אוסרים לטלטלו ולהניחו באותו צד שנשמט הרגל על ספסל אחר וראיה מדאמרינן בפרק תולין כירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטל גזירה שמא יתקע אמנם היה נראה לחלק דשאני הכא שאפשר להניח על ספסל אחר לא גזרינן שמא יתקע אך מדמחלק בתחלה התם בין אחת לשתים משמע נמי דאחת אכתי חזי על ידי סמיכה ואפילו הכי מסקינן לאיסור והמחמיר תבוא עליו ברכה וכן ראוי להחמיר עד כאן לשונו. ומכל מקום להחזיר הרגל למקומה משמע דפשיטא דאסור גזירה שמא יתקע שאף על פי שהוא רפוי כיון דדרך רגלי הספסלים להיות תקועין גזרינן ביה שמא יתקע:

ט. שולחן ערוך אורח חיים סימן שיג סע׳ ח

ספסל שנשמט אחד מרגליו, אסור להחזירו למקומו; ולהניח אותו צד השמוט על ספסל אחר, יש מי שמחמיר לאסור (וע״ל סי׳ ש״ח).

י. שולחן ערוך אורח חיים סימן שח סע׳ טז

כירה שנשמטה אפילו אחת מירכותיה, אסור לטלטלה. הגה: וכן ספסל ארוך שנשמט א׳ מרגליה, כ״ש שתים, דאסור לטלטלה ולהניחה על ספסל אחרת ולישב עליה אפילו נשברה מבע״י (תרומת הדשן סי׳ ע״א), אא״כ ישב עליה כך פעם אחת קודם השבת.

יא. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שח סע׳ מז

כירה שנשמטה אחת מירכותיה דהיינו פטפוטין שלה כעין רגלים אסור לטלטלה לצורך גופה גזרה שמא יחזיר לה הרגל.

יב. מגן אברהם סימן שח ס״ק לג

אא״כ ישב - דלא גרע מחריות של דקל כמ״ש בס״כ (ד״מ) ולכאור׳ צ״ע דהתם הטע׳ משום מוקצה ולהכי מהני ישב משא״כ הכא דגזרינן שמא יתקע, ונ״ל דכיון שישב עליה כך

פעם א' בלא רגל שוב לא יתקע:

יג. משנה ברורה סימן שח ס"ק סח

אחת מירכותיה - והוא כעין רגלים והטעם דגזרינן שמא יתקע הרגל לשם בחוזק לחברה וחייב משום מכה בפטיש או משום בנין לאיזה פוסקים וכ"ש אם נשמטו שתים מירכותיה דאין לה עמידה כלל בודאי חיישינן שמא יתקע לה הרגלים:

יד. חידושי הר"ן מסכת שבת דף קלז עמוד ב

גזרה שמא יתקע. משום דבכירה שכיח:

טו. שו"ת מהר"ם חלאווה סימן ס

ומה שאמרת שסכין שיצא מקתו שמותר להחזירה בשבת. הדברים נראין שהוא אסו', דגדולה מזו אמרי' פרק תולין [כירה] שנשמטה אחת (מריכותיה) [מיריכותיה], רב אמר אסור לטלטלה גזרה שמא יתקע, ופי' רש"י ז"ל כשיחבר לה הרגל יתקענה [בחוזק] והוי בונה, ורואה אני שהדברים קל וחומ' ליד הסכין שאין יכולין להשתמש בו אלא אם כן יתקעהו בסם, או בדבר אחר, ולא דמי למחזיר מוכין לתוך הכר, דהתם לא שייכא גזרה דתקיעה. וכן נמי לא דמי למלבנות המטה ולמטה גללניתא דאמרי' סוף כירה דאם היה רפוי מותר דשאני התם (ר"ל) דכולהו אורחייהו לאשתמושי בהו כשהן רפויין, מה שאין כן ביד הסכין דטפי' חזיא כירה שיריכותיה רפויות מסכי' שהקנה רפוי תוך הנצב, ואפי' הכי גזרו עליה שמא יתקע,

טז. ט"ז אורח חיים סימן שח ס"ק יד

אסור לטלטלה. - הטעם בגמ' שמא יתקע פירש"י כשיחבר לה רגל יתקענה בחוזק ומזה הטעם פסק בת"ה לענין ספסל שנשמט אחד מרגליו [דאסור] מטעם שמא יתקענו. ונראה שם מדבריו שיש צד להקל בספסל כיון שראוי לסמוך אותו על ספסל אחר אלא שכתב שיש להחמיר. ונ"ל דוקא בנשמט קא אסר בזה דאפשר לחברו ואין בו איסור רק אם יתקע וע"כ אסרו אפי' בלא תקע דשמא יתקע אבל אם נשבר רגל אחד דל"ש בזה שמא יתקע אלא צריך לעשות רגל אחר ולזה ל"ח ורמ"א דנקט כאן אפי' אם נשברה מבע"י לאו דוקא הוא אלא נשמט קאמר ותו נ"ל דאם נשמט הרגל כבר ואין כאן אותו רגל כלל אלא הספסל עומד כך בלא רגל ההיא מקודם אין איסור לסמוך אותו על ספסל אחר דכאן אין שייך שמא יתקע כנלע"ד באיסור זה שהוא חומרא דרבנן ולצדד בו להקל במקום שאין חשש שמא יתקע בפרט במקום שהוא צורך בית המשתה בשבת כמ"ש ב"י בסמוך לענין חריות:

יז. שמירת שבת כהלכתה פרק כ סע' מב

רהיט או כל כלי אחר שנשמט חלק ממנו או שנשבר והוא ניתן לתיקון בנקל אסור לטלטלו אף אם הוא עוד ראוי לשימוש גזירה שמא יבוא לתקנו, אבל מותר לסלקו הצדה אם הוא עלול להזיק את גוף האדם, נשבר הרהיט או הכלי ואי אפשר לתקנו בנקל או שאבד החלק שנשמט מותר לטלטלו.

יח. שמירת שבת כהלכתה פרק כח סע' מה

חישוק גומי שהוסט מאופן העגלה וכן גלגל שהתפרק מהעגלה או קפיץ שיצא ממקום חיבורו או כל קלקול אחר שנעשה בעגלה אסור לתקנם בין בשבת בין ביו"ט. ואם אירע דבר זה בשבת עצמה או ביום טוב עצמו [או אפי' אם אירע זה בער"ש ולא השתמש בעגלה כמות שהיא סי' שח סע' טז ברמ"א ובמ"ב ס"ק עא – הערה קד*] אם בנקל ניתן לתקן את הטעון תיקון אסור להשתמש בעגלה זו, ואף אסור לטלטלה, גזרה שמא יבוא לתקן בו ביום.

יט. שמירת שבת כהלכתה פרק טו סע' עז

זכוכית שנפלה מן המשקפיים אסור להחזירה למקומה משום שיש בזה משום תיקון כלי אבל הזכוכית עצמה אינה מוקצה [עי' יסודי ישורון ח"ד דף קכט ועי' משנ"ב שח ס"ק לה].

כ. שמירת שבת כהלכתה פרק טו סע' פב מהדורה ג'

עדשה שנפלה מן המשקפיים אסור להחזירה למקומה... וכן בורג של משקפים שנפל אין להחזירו למקומו ואף אסור לטלטלו... ואילו לגבי טלטול העדשה והמוטות וגוף המשקפיים הרי הדבר תלוי בסוג הקלקול אם הוא קלקול שהוא עצמו יכול לתקנם מבלי להזדקק למומחה הרי הם אסורים בטלטול, ואם תיקונם דורש עבודת מומחה מותר לטלטלם.

כא. שו"ת בצל החכמה חלק ו סימן קכג

כבר נשאלתי ע"ז הרבה פעמים לפני כארבעים שנה, ובכל פעם הוריתי, שאם כבר נפלה הזכוכית מתוך המסגרת פעם ופעמים לפני השבת והחזירה, כשנפלה אח"כ בשבת מותר להחזירה, אבל אם זה עתה היא נפלה בפעם הראשונה, אסור להחזירה, כי לענ"ד הי' נראה פשוט שזה דומה לרגל ספסל שנפלה, שמבואר דינה בשו"ע (סי' ש"ח סעי' ט"ז, וסי' שי"ג סעי' ח') כמש"כ ע"ש.